

Politiek Online

strategie, communicatie & participatie

↙ **Wijkraad De Bunders/gemeente Veghel**

↙ **Houtskoolschets en opgaven**

↙ **13 april 2011**

Politiek Online

Prinses Mariestraat 36

2514 KG Den Haag

T: 070 362 97 97

F: 070 345 45 41

✉ info@politiekonline.nl

www.politiekonline.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Punten aan de horizon: de maatschappij in 2030
3. Vertaling van drie scenario's naar een denkrichting
4. Uitwerking van de belangrijkste opgaven van de wijk
5. Uitwerking naar vier thema's
6. Akkoord

1. INLEIDING

Het schetsen van een visie op de toekomst van de Veghelse wijk De Bunders is een proces waar veel mensen, instanties en semi-overheden mee van doen hebben. De wijkraad van de Veghelse wijk De Bunders heeft samen met de gemeente het voortouw genomen om een dergelijk vergezicht op te stellen. De uitgangspositie van de wijk is uitstekend. De bewoners beoordelen de wijk als volgt:

- de leefbaarheid in hun buurt met een 7,5
- de kwaliteit van de eigen woning met een 8
- de kwaliteit van de huisarts met een 7,9
- de kwaliteit van het basisonderwijs met een 7,8
- de kwaliteit van het voortgezet onderwijs met een 7,6
- De Bunders heeft alleen een gebrek aan parkeerruimte, dat scoort een 5,4
(bron: Lemon, de leefbaarheidsmonitor)

Tegelijkertijd ligt er een aantal uitdagingen te wachten. Zo scoort de levensloopbestendigheid van De Bunders volgens de bewoners van de wijk laag. Tegelijkertijd is de verhuisbeweging in de wijk laag en vormt de eengezinswoning de kern van de wijk. Dat kan betekenen dat de huidige bewoners in de wijk blijven wonen, maar steeds ontevredener raken. De Bunders heeft alle kansen om zich te handhaven (en daar waar nodig te verbeteren) als een prettige, leefbare wijk. Dan is het wel zaak dat er gekozen wordt. Daarvoor is richting nodig. In de Wijkvisie De Bunders 2030 wil de wijk antwoord geven op de vraag 'Wat voor wijk wil De Bunders zijn in 2030?' De wijkvisie wil een beeld schetsen van De Bunders in de toekomst waaraan we beleidskeuzes kunnen ijken en waarmee aan andere wijken en de gemeente Veghel duidelijk kunnen maken waar De Bunders voor staat en voor gaat.

2. PUNTEN AAN DE HORIZON: DE MAATSCHAPPIJ IN 2030

Alhoewel het lastig blijft om de toekomst te voorspellen, kunnen we prima een aantal grotere lijnen ontwaren, die richting geven aan ons beeld anno 2030. We zien bijvoorbeeld:

- een snelle opkomst van een *gefragmenteerde* doe-het-zelf maatschappij
- we geloven niet meer (onverkort) in de maakbare samenleving
- overheden en maatschappelijke organisaties doen steeds vaker een direct beroep op de samenleving om beleid mee te helpen ontwikkelen, om (zorg)taken mee te helpen dragen
- de overheid, die de komende twintig jaar vooral zal toegroeien naar een 'kerntaken-overheid'

Als we voorzichtig een sprong maken naar de samenleving anno 2030 dan valt een aantal grove lijnen te trekken:

- inkomensverschillen tussen hoger opgeleiden en lager opgeleiden zullen verder oplopen (tweedeling wordt versterkt)
- Een doorzettende vergrijzing verandert onze maatschappij. Anno 2030 is ongeveer 1 op de 5 Nederlanders ouder dan 65 jaar
- In delen van Nederland krimpt de bevolking
- een sterk doorzettende technologisering en virtualisering
- bestaande arbeidspatronen zullen sterker flexibiliseren
- de TMF-generatie/generatie 'Einstein' is in 2030 volwassen
- niet-westerse allochtonen vormen een substantieel deel van onze samenleving: diversiteit is de norm

3. VERTALING VAN DRIE SCENARIO'S NAAR VOORLOPIGE DENKRICHTING

Grote maatschappelijke bewegingen vinden ook hun weerslag in De Bunders. Al was het maar omdat er lagere scholen in de wijk gelegen zijn, of omdat er in het winkelcentrum al iets te voelen valt van het feit dat consumenten aankopen (ook) elders kunnen doen. En daar waar het buurtcentrum van De Bunders nog volop draait, valt het niet mee om het splinternieuwe centrum in de nabij gelegen wijk 't Ven gevuld te krijgen. Sociale cohesie is, met andere woorden, niet vanzelfsprekend. Om deze grote bewegingen grond te geven is er in de eerste sessie een drietal scenario's opgetuigd. Daarover is met de groep gediscussieerd en thematisch uitgewerkt. In deze houtskoolschets halen we uit de verschillende scenario's de meest gedragen elementen (zoals besproken in de eerste sessie) en verwerken deze in een eerste houtskoolschets.

De sterke elementen uit de scenario's gegroepeerd: wat ons bindt

Het voorzieningenniveau van de wijk wordt door vrijwel iedereen als een sterk element van de wijk benoemd: op sommige vlakken vormen de voorzieningen van de wijk nu al de 'magneet' van de wijk. Dan kunnen we bijvoorbeeld denken aan scholen, zorg en –tot op zekere hoogte- de winkels. Deze voorzieningen belonen de bewoners van de wijk nu al met hoge scores, zo blijkt uit het bewonersonderzoek. Ook bij een aantal maatschappelijke partners is er enthousiasme over het verkennen van de mogelijkheden van maatschappelijk vastgoed en multifunctionele accommodaties.

Daarbij is het zaak om de huidige cohesie van de wijk te bewaken en te bewaren. De bewoners van de wijk hechten aan een filosofie van 'dorp in de stad', en de gemoedelijkheid die De Bunders (en Veghel) kenmerkt. De kwaliteit van het huidige woningaanbod in de wijk wordt daarbij geroemd, maar tegelijkertijd wordt er een opgave gezien in het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte, in de parken, en pleintjes van de wijk. Op die plekken moet het gemoedelijke karakter van de wijk in ruimtelijk opzicht tot uiting komen. Dat maakt dat de huidige en toekomstige wijk aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te bezoeken. De Bunders is en blijft een wijk die vooral te kenschetsen is als 'gezinswijk'. Dat past bij de huidige opbouw van de wijk met aanwezigheid van scholen, winkelcentrum en voorzieningen. De creatie van een brede school zal als een van de trekkers in de wijk kunnen fungeren.

Ook het huidige leefklimaat van de wijk is een door iedereen gedeeld sterk punt van de wijk. De Bunders wil als wijk (meer) aandacht besteden aan zorg, welzijn, geborgenheid (maar ook veiligheid). De wijk is een stimulerend factor in het scheppen van een sociaal, cultureel en gezond klimaat voor iedere inwoner van de wijk (jong en oud). Hierbij verdienen ook de meest kwetsbare inwoners van Veghel de aandacht. Enerzijds willen we de huidige woongeschiedenis van de wijk in stand houden: bewoners van de wijk blijven nu al lang in de wijk wonen (de verhuisbewegingen zijn gering). Anderzijds sluit de wijk

echter niet de ogen voor de vergrijzende samenleving en wil serieuze stappen zetten om de levensloopbestendigheid van de wijk te vergroten. Woon-servicezones is een concept dat in dit opzicht verdere uitwerking verdient. We streven we er naar om de wijk levensloopbestendig te maken: ouderen kunnen er blijven wonen en kunnen genieten van kwalitatief hoogstaande zorg (in de buurt). Hetgeen een sterk gebiedsgerichte aanpak vergt.

4. UITWERKING VAN DE BELANGRIJKSTE OPGAVEN VAN DE WIJK

Uit deze samenvatting van de 'ideale wijk' anno 2030 is een aantal maatschappelijke opgaven te destilleren. We zetten ze puntsgewijs op een rij. Deze opgaven vormen de leidraad voor de verdere discussie en invulling van de wijkvisie.

Opgaven:

- Eenpersoonshuishoudens nemen in aantal toe; dat kan sociale cohesie aantasten indien 'toevallige ontmoetingen' niet kunnen worden gestimuleerd
- Gezinnen anno 2030 stellen andere eisen aan een wijk dan nu (denk aan: brede scholen, telewerken, werken aan huis, etc)
- De wijk is nu een overwegend witte wijk: de gezinnen anno 2030 zullen cultureel diverser zijn. Ook daarop zal moeten worden ingespeeld
- Het aantal eenpersoonshuishoudens zal verder toenemen; meer individuele zorg nodig, terwijl mantelzorg lastiger kan zijn
- Een deel van de ouderen zal (door het losser worden van familiebanden) sociaal eenzamer worden, meer aangewezen zijn op (betaalde) zorg en –in sommige gevallen- financieel onder druk komen te staan
- De maatschappelijke voorzieningen moeten van 'goed' naar 'excellent' getild worden, aangezien de kwaliteit van deze voorzieningen dusdanig hoog moet zijn, dat de factor 'nabijheid' niet meer de belangrijkste factor betekent in het gebruik van deze voorzieningen
- Er zal ook over financiering nagedacht moeten worden: een terugtrekkende overheid heeft juist minder te besteden
- Anno nu is het winkelcentrum nog geen magneet: daar moet dan fors in worden geïnvesteerd
- Maatschappelijke en marktpartners moeten echte investeringsmogelijkheden gaan zien
- Infrastructuur van de wijk zal op de schop genomen moeten worden
- De positie van De Bunders ten opzichte van andere Veghelse wijken zal moeten worden ingekleurd: het is zaak dat er niet gekannibaliseerd wordt.
- huizen in de Bunders zijn niet of nauwelijks toegerust voor één of tweepersoonshuishoudens.
- Functie van de basisscholen in de wijk verandert: iets minder kinderen, maar wel meer service (brede school)
- Levensloopbestendigheid van de huidige wijk wordt door bewoners het minst beoordeeld
- Een aantal maatschappelijke spelers, zoals woningcorporaties (maar ook brede zorginstellingen of brede onderwijsinstellingen) zullen een deel van het aanbod voor hun rekening moeten willen nemen (mede beheren van de openbare ruimte, huismeesters)

5. UITWERKING NAAR VIER THEMA'S

Als we het bovenstaande als uitgangspunt nemen, dan kunnen we een aantal thematische invalshoeken benoemen. Om het huidige denkwerk concreet te maken is het bijvoorbeeld zaak om keuzes te maken over de ruimtelijke indeling van de wijk gaat. Ook als het over economie gaat, of over onderwijs en zorg. We stellen voor om allereerst met een kleine groep bij elkaar te komen om de huidige uitgangspunten kort tegen het licht te houden (sanity check). Na deze sessie zal er aan de hand van vier thematische groepen/sessies in kleinere groepjes aan de invulling gewerkt gaan worden. Dan gaat het om de volgende thema's:

1. 'Buurt & leefomgeving': valt ruimtelijke ordening, infrastructuur, wonen, duurzaamheid en milieu, bereikbaarheid, veiligheid;
2. 'Economie & scholing': valt onderwijs, economie en innovatie;
3. 'Ontspanning, zorg en welzijn': cultuur, sport, zorg en welzijn en jeugd
4. 'Besturen': besturingsfilosofie, samenwerking en dienstverlening (verhouding gemeente – wijkraad, hoe netwerk je, hoe breng je partners in de wijk bij elkaar). We stellen voor om de volgende 6 thema's bij de kop te pakken:

Buurt & leefomgeving

Een van de belangrijkste facetten in een wijk is de kwaliteit van de buurt en de leefomgeving. Dat betekent iets voor het woningaanbod in de wijk, maar ook voor de groenvoorziening en kwaliteit van leven in de wijk. In de toekomst zal er in een deel van de wijk andere typen woningen nodig: voor ouderen is gelijkvloers bouwen bijvoorbeeld een optie, terwijl er ook kleinere woningen nodig zijn. Ook de veiligheid van de wijk is een issue dat verschillende belevingen kent in de verschillende scenario's. Maar ook een goed infrastructureel netwerk is van wezenlijk belang voor de leefbaarheid in de wijk, en –aan de andere kant- ook een randvoorwaarde voor een sterk vestigingsklimaat in Veghel. Het verbeteren van de ontsluiting en doorstroming van De Bunders (en daardoor ook van het centrum van Veghel) kan bijvoorbeeld een vereiste zijn voor een levensloopbestendige wijk. De huidige lintenstructuur in de wijk is niet altijd even handig als er over de sociale veiligheid van de wijk wordt nagedacht: sommige fietspaden liggen erg verstopt, hetgeen ook geldt voor voetgangerspaden.

Economie & onderwijs

In tegenstelling tot de terugtrekkende overheid is 'de' markt juist (nog steeds) aan een opmars bezig. Niet alleen in de zin van puur-commerciële aanbieders, maar ook door zich als marktpartijen gedragende semi-overheidsinstellingen. Denk daarbij aan

energieleveranciers, thuiszorgaanbieders en andere gezondheidsinstellingen. Ook corporaties eigenen zich delen van de markt toe. 'Winkelen' doen we straks op internet, in de echte wereld "*koop je beleving*". Tegelijkertijd verandert de traditionele verhouding tussen producent en consument: bedrijven doen steeds meer hun best om een directe relatie met de klant op te bouwen. Maatschappelijke organisaties zetten in op het oprekken van eigen grenzen: multifunctionele accommodaties en maatschappelijk vastgoed (corporaties). In het onderwijsveld is bijvoorbeeld de opmars te zien van de brede school, scholen waarbij onderwijs wordt gecombineerd met opvang, zorg, welzijn, sport en cultuur. Brede scholen bieden leerlingen een stimulerende en uitdagende leeromgeving zodat kinderen hun talenten leren ontdekken en ontwikkelen. In tenminste een van de scenario's is de opzet van een dergelijke brede school –bijna– een must. Tegelijkertijd is de onderwijswereld bij uitstek een sector die met vergrijzing te maken krijgt. Enerzijds betekent dat iets voor het aantal scholieren en studenten, dat onderwijs volgt: scholen, hogescholen en universiteiten zullen naast hun traditionele doelgroep ook tweede kans onderwijs, permanente educatie of ouderenonderwijs in hun pakket moeten verankeren. Een laatste tendens in het veld is dat de schaalvergroting in onderwijsland onverminderd voortschrijdt. Dat leidt enerzijds tot financieel voordeel, maar –in sommige gevallen– tot emotioneel tekort. Ook dat is in enkele van de denkrichtingen zeker een factor van betekenis.

Ontspanning, zorg & welzijn

Ook het zorgveld is sterk in beweging. Commercialisering van zorg, vergrijzing, schaalvergroting, verdere specialisatie én tegelijkertijd de notie dat er op termijn een groot tekort aan 'de handen aan het bed' ontstaat, kenmerkt de zorg. In een vergrijzende samenleving zal de kwaliteit van zorg, alsook de kwaliteit van leven een steeds belangrijker onderwerp vormen. Dat heeft grote gevolgen in de wijk voor de positie van verzorgingstehuizen (hoe bied ik plaats aan een steeds grotere groep ouderen met hogere eisen), overheden (hoe hou ik het zorgbudget in de klauw?) en, bijvoorbeeld, huisartsen. Tot slot wordt ook zorg 'gecommercialiseerd': in een samenleving waar vergrijzing aan de orde is, en goede zorg schaars, zal een marktmechanisme, waarin topzorg tegen marktprijzen aangeboden wordt aan kapitaalkrachtige consumenten alleen maar toenemen. Een van de belangrijke ontwikkelingen in de zorg is het *levensloopbestendig* maken van een wijk, als we naar De Bunders kijken. Ook wordt er voorzichtig becijferd hoe een wijk als De Bunders dan ingericht zou moeten worden: in een wijk van 10.000 inwoners (is ongeveer 4.500 woningen), betekent dat er ongeveer 25% van de woningen geschikt zou moeten zijn voor ouderen en gehandicapten. Deze woningen moeten binnen loopafstand van dagelijkse voorzieningen liggen.

Bestuur en inrichting

Het meest abstracte onderwerp van deze vier thema's vormt het thema 'bestuur & inrichting'. Feitelijk gaat het dan bijvoorbeeld over communicatieprocessen: tussen wijkraad en gemeente, tussen wijkraad en bewoners en tussen gemeente en bewoners.

Tegelijkertijd gaat het echter ook over veranderende rollen: de gemeentelijke overheid concentreert zich steeds sterker op haar kerntaken. Deels ingegeven door 'bestuurlijke drukte' en deels ingegeven door financiële motieven. Tegelijkertijd krijgt de lokale overheid steeds meer op haar bordje. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de uitvoering van de WMO (zorg), Wro (ruimtelijke ordening), terwijl ook op het gebied van uitkeringen en arbeidsbemiddeling discussie ontstaat of dergelijke taken (van bijvoorbeeld UWV) niet integraal naar de lokale overheid moeten worden overgedragen. Kort gezegd: het bordje van de lokale overheid raakt steeds gevulder, terwijl de financiële middelen afnemen. Tot slot staat ook het maatschappelijk middenveld onder druk, waardoor een *logisch* overlegcircuit van de overheid minder functioneert. Ook dat heeft tot gevolg dat het maatschappelijk draagvlak afneemt, dan wel moeilijker te organiseren valt.

6. TOT SLOT

Dit document dient als startpunt voor de tweede sessie, die op 27 april gepland staan. Daar willen we het volgende met elkaar bereiken:

- De houtskoolschets toetsen: bevat deze samenvatting de goede elementen?
- Aan de hand daarvan de voornaamste opgaven benoemen
- Zoveel mogelijk concreet maken waar we dan mee aan de slag kunnen (korte en lange termijn)

Hoe gaan we dat doen?

We gaan de tweede sessie vooral concreet aan de slag: zo gaan we met behulp van – bijvoorbeeld-kaartmateriaal de huidige toestand van de wijk 'plotten' op de gewenste toestand. Zo kijken we bijvoorbeeld naar:

- de huidige en toekomstige woningvoorraad (waar kunnen we de wijk levensloopbestendiger maken?)
- de staat en plek van de huidige onderwijsinstellingen
- zorg en mogelijkheden van woon-servicezones
- de stand van zaken van het winkelcentrum
- de huidige infrastructuur in, van en naar de wijk
- de groenvoorziening en ruimtelijke indeling